

Distriktsutredning 2026

SWE3

Distriktsutredning 2026 SWE3

Ansvarig: Anna Bergkvist och Monika Stylin

Slutgiltig version

Beslutad: 2026-08-23

Innehåll

Bakgrund.....	3
Syfte	3
Metod	3
Datainsamling	4
Nuläge distrikt i SWE3 och tidigare SBSLF	4
Enkät	5
Material från Riksidrottsförbundet	8
Omvärldsbevakning.....	10
Forskning och rapporter om förutsättningar för ideellt engagemang	10
Analys och förslag.....	16
Organisatorisk analys	16
Ekonomisk analys	17
Förbundsstyrelsens beslut.....	20
Referenser	21
Bilagor	22
Enkäten	22
Förbundsmötesbeslut.....	23

Bakgrund

I samband med att SWE3 och SBSLF gick samman 2026 behöver en distriktsöversyn göras. Översynen bottenar dels i samgåendeprocessen men också i en motion från SWE3 Stockholm (bilaga 1).

Översyn av distrikt har också gjorts i samband med förra samgåendet men någon konkret plan och genomförande har sedan inte skett.

Syfte

Syftet med översynen är att undersöka möjligheterna att få en fungerande distriktsverksamhet som gynnar SWE3 som SF, föreningarna och utvecklingen av idrotterna.

En ny distriktsorganisation ska i första hand:

- Ha ett tydligt syfte att bidra till att vi blev fler unga utövare i idrotterna

En ny distriktsorganisation ska också:

- Vara hållbar sett till de ideella resurser de tar i anspråk
- Vara hållbar ekonomiskt och maximera de bidrag och medel som går att söka regionalt av RF-SISU, regionerna och andra finansiärer som endast finansierar distriktsverksamhet eller verksamhet där flera föreningar inom ett (eller flera) geografiskt/-a område deltar.
- Ha ett tydligt syfte kopplat till SWE3 Strategi 2030 (beslutad), utbildningsstrategi (kommande) och anläggningsstrategi (kommande)

Metod

Utredningen har genomförts som en kombination av nulägesanalys, enkätundersökning och omvärldsanalys.

Arbetet inleddes med en kartläggning av befintliga distrikt inom tidigare SWE3 och SBSLF. Kartläggningen omfattade bland annat verksamhetsgrad, geografisk indelning, ekonomiska förutsättningar samt möjligheter till regional finansiering via RF-SISU.

För att fånga distriktens egna erfarenheter och perspektiv genomfördes under våren 2026 en enkät riktad till samtliga distrikt. Enkäten innehöll frågor om distriktens nuvarande

verksamhet, resursåtgång, finansiering, bidrag till ungdomsutveckling samt möjliga framtida roller kopplade till SWE3:s strategi-, utbildnings- och anläggningsarbete. Totalt inkom fyra svar från tre distrikt.

Som komplement till enkätresultaten genomfördes dialog med Riksidrottsförbundet och RF-SISU kring erfarenheter från andra specialidrottsförbunds distriktsorganisationer samt förutsättningar för regional finansiering.

Utredningen har även inkluderat en genomgång av relevant forskning och rapporter om ideellt engagemang, föreningsdemokrati och förutsättningarna för förtroendeuppdrag i civilsamhället. Syftet har varit att analysera distriktsorganisationens förutsättningar utifrån aktuella kunskaper om hur ideellt engagemang rekryteras, organiseras och upprätthålls över tid.

Slutsatser och förslag i rapporten bygger på en samlad bedömning av nulägeskartläggningen, de inkomna enkätsvaren, dialogen med RF-SISU samt den genomförda litteraturgenomgången.

Datainsamling

Nuläge distrikt i SWE3 och tidigare SBSLF

Distriktets namn	SF	Nuläge	RF-SISU distrikt	Eget kapital vid utgången 2025	Medel att söka 2026
Mellersta Sv-Amerikanska FF	SWE3	Ingen verksamhet.	Dalarna, Uppland, Sörmland, Östergötland, Västra Götaland, Västmanland, Örebro	Ingen uppgift	Ingen uppgift
Norra Svensk-Amerikanska FF	SWE3	Ingen verksamhet.	Dalarna, Västernorrland, Västerbotten	Ingen uppgift	Ingen uppgift
SWE3 Stockholm	SWE3	Viss verksamhet.	Stockholm, Uppland	611 364 kr	40 000 kr
Södra Sveriges Amerikanska FF	SWE3	Viss verksamhet.	Blekinge, Skåne, Halland, Småland	100 000 kr (uppskattning från tidigare ledamot i	Ingen uppgift

				styrelsen)	
Västra Sveriges Amerikanska FF	SWE3	Viss verksamhet.	Västra Götaland, Värmland, Småland	60 000 kr (uppskattning från ordförande)	30 000 kr (2025)
Mellersta Baseboll o Softbollförbundet	SBSLF	Samarbete sker klubbarna i mellan. Distriktet är inte aktivt.	Värmland, Östergötland, Örebro, Sörmland, Uppland	30–40 000 kr (uppskattning från ordförande)	
Norra Baseboll o Softbollförbundet	SBSLF	Viss verksamhet.	Dalarna, Västernorrland, Västerbotten, Jämtland-Härjedalen, Gävleborg	Inväntar uppgift	Inväntar uppgift
Stockholms Baseboll o Softbollförbund	SBSLF	Viss verksamhet.	Stockholm, Gotland	220 170 kr	30 000 kr
Södra Baseboll o Softbollförbundet	SBSLF	Ingen verksamhet.	Småland, Skåne, Västra Götaland	Inväntar uppgift	Inväntar uppgift

Enkät

Under våren 2026 ställdes frågor i en enkät till distrikten.

Endast SWE3 Stockholm, Stockholms SBSLF, SBSLF Norra (2 svar) valde att svara trots flera påminnelser per mail och i andra kanaler.

Det är ett medvetet val att inte fråga föreningarna om deras upplevelse eller kravbild på distrikten eftersom verksamheten i distrikten är så begränsad. Om en sådan fråga hade ställts så är det klart att föreningarna haft flera önskemål om vad de skulle vilja att distriktet skulle bidra med men det är inte vår bild att distrikten kan möta upp en större önskelista på verksamhet än den som sker idag.

Sammanställning av inkomna synpunkter – Distriktsutredning SWE3

Bakgrund

Som en del av distriktsutredningen har synpunkter samlats in från representanter för distrikt inom SWE3. Syftet har varit att få en bild av hur dagens distriktsverksamhet fungerar, vilken nytta den skapar de och vilken roll distrikten kan spela i framtiden för att stödja SWE3:s utveckling, föreningarnas verksamhet och idrotternas tillväxt.

Enkäten skickades till samtliga distrikt och samtliga i styrelsen uppmanades att svara. Totalt

inkom fyra svar från tre distrikt – ett inom tidigare SWE3 och två inom tidigare SBSLF. Eftersom väldigt få, trots många påminnelser, valde att svara ska nedan inte tas för “hela bilden” utan som ett par bilder av hur det ser ut idag.

Sammanfattande slutsatser

Flera gemensamma teman framträder i svaren:

- Distrikten upplever sig idag ha en begränsad men viktig funktion som samordnare mellan föreningar och förbund.
- Den största potentiella nyttan ligger i att skapa samverkan mellan föreningar och stimulera regionala ungdomsaktiviteter.
- Föreningarna ses av samtliga respondenter som den primära motorn för rekrytering och utveckling av unga utövare.
- Distriktens nuvarande bidrag till SWE3 Strategi 2030 uppfattas som relativt begränsat och otydligt.
- Det finns ett behov av tydligare uppdrag, bättre stöd från Sportkontoret och en starkare koppling mellan distriktens arbete och SWE3:s strategiska mål.
- RF-SISU-bidrag utgör i princip den enda identifierade finansieringskällan för distrikten.

Distriktens roll för att bli fler unga utövare

Respondenterna lyfter framför allt distriktens potential att skapa aktiviteter som enskilda föreningar har svårt att genomföra själva.

Exempel som nämns är:

- Poolspel och turneringar för yngre åldrar (U13 i amerikansk fotboll i Stockholm)
- Distriktslag och distriktsmästerskap (U15 i amerikansk fotboll)
- Ungdomscamper.
- Samarbete mellan föreningar kring ungdomsverksamhet.
- Utbyte inom distrikt för att minska geografiska hinder.
- Flera svar betonar samtidigt att rekrytering och vardaglig ungdomsverksamhet i första hand är föreningarnas ansvar. Distriktens roll bör därför vara att stötta, samordna och skapa mervärde snarare än att bedriva egen verksamhet.
- En återkommande synpunkt är att distrikten kan fungera som länken mellan förbundets strategiska arbete och föreningarnas praktiska verksamhet.

Ideella resurser och arbetsinsats

Den uppskattade arbetsinsatsen varierar mellan distrikten men ligger generellt på:

- Cirka 30–60 timmar per termin för hela distriktsstyrelsen i mindre distrikt.
- Upp till cirka 150–170 timmar per år i större och mer aktiva distrikt.

Vanliga arbetsuppgifter är:

- Styrelsemöten
- Kontakt med RF-SISU
- Bidragsansökningar
- Ekonomihantering
- Kommunikation med föreningar
- Ungdomsaktiviteter och utbildningar
- Representation vid förbundsmöten

Flera respondenter beskriver att verksamheten i hög grad bygger på ett fåtal engagerade personer och att framtida lösningar behöver vara hållbara utifrån tillgängliga ideella resurser.

Distriktens bidrag till SWE3 Strategi 2030

Synen på distriktens nuvarande bidrag till Strategi 2030 är försiktig.

Flera respondenter beskriver bidraget som begränsat eller otydligt idag. Samtidigt lyfts att distrikten kan bidra genom att:

- Stärka föreningarnas kapacitet.
- Skapa forum för erfarenhetsutbyte.
- Stödja ledarutveckling.
- Förankra förbundets strategier regionalt.
- En återkommande synpunkt är att distriktens uppdrag behöver definieras tydligare för att kunna bidra mer aktivt till strategins mål.

Distriktens roll inom utbildning

Det område där respondenterna ser störst utvecklingspotential är utbildning.

Flera pekar på behovet av:

- En nationell utbildningsstruktur från SWE3.
- En tydlig utbildningstrappa där distrikten ansvarar för vissa nivåer eller delar.
- Regionala utbildningstillfällen nära föreningarna.
- Stöd i att marknadsföra och genomföra utbildningar.
- Det framkommer också att distrikten har god kunskap om regionala förutsättningar och därför kan fungera som en viktig kanal mellan nationell utbildningsstrategi och lokal genomförandekraft.

Distriktens roll inom anläggningsfrågor

Svaren visar att anläggningsfrågan uppfattas som komplex.

Flera respondenter menar att anläggningsutveckling i stor utsträckning är en lokal fråga som drivs av föreningarna. Samtidigt kan distrikten:

- Synliggöra regionala behov.
- Samordna föreningars gemensamma intressen.
- Föra dialog med RF-SISU och regionala beslutsfattare.
- Bidra till att öka förståelsen för idrotternas anläggningsbehov.

Det finns dock ingen tydlig samsyn kring exakt vilken roll distrikten bör ha inom området.

Finansiering

Samtliga respondenter anger RF-SISU som huvudsaklig eller enda finansieringskälla.

Angivna bidragsnivåer varierar mellan cirka 20 000 och 50 000 kronor per år.

Ingen respondent nämner några större alternativa eller kompletterande finansieringskällor.

Detta indikerar att distriktens ekonomiska förutsättningar idag är starkt beroende av RF-SISU:s stöd.

Övergripande medskick

- Starkare och mer hållbara föreningar.
- Tydligare syfte och mandat för distrikten.
- Ökad samverkan mellan föreningar.
- Större stöd från Sportkontoret till distrikten.
- Bättre koppling mellan distriktens arbete och förbundets strategiska mål.
- Den samlade bilden är att distrikten kan spela en viktig roll i framtiden, men att denna roll behöver definieras tydligare och kopplas närmare SWE3:s långsiktiga utvecklingsarbete.

Material från Riksidrottsförbundet

Inom ramen för översynen har vi stämt av RF-SISU:s bild av SDF-frågan med Thomas Bergström, Verksamhetsutvecklare, RF-SISU.

RF-SISU:s erfarenheter pekar på att få specialidrottsförbund är nöjda med sina regionala organisationer – oavsett storlek på SF och uppbyggnad av distriktsnivå. Uppdragen på distriktsnivå upplevs ofta som omfattande och otydliga, samtidigt som den tid och de resurser som krävs sällan vägs mot alternativa insatser för verksamhetsutveckling. Flera förbund har därför genomfört översyner och i vissa fall gått mot större geografiska enheter, exempelvis inom handboll och friidrott. Men flera har också valt att inte skapa SDF eller lägga ner befintliga. Samtidigt lyfts distriktsnivån som viktig för att hantera regionala bidrag och kontakter med RF-SISU i RF-SISU distrikt som inte fördelar pengar till föreningar eller förbund

för regional verksamhet (se nedan). Regelverken för bidrag skiljer sig dock mellan olika RF-SISU-distrikt, vilket påverkar vilka organisatoriska lösningar som är möjliga. Erfarenheterna visar också att regionala strukturer kan skapa interna konflikter och att distriktens inflytande i förbundsdemokratien behöver utformas med omsorg så att den inte tar över föreningarnas röst i förbundet.

Ordlista:

SF - Specialidrottsförbund - SWE3

SDF - Specialidrottsförbundsdistrikt - SWE3 Norra

Möjligheter för finansiellt stöd från RF-SISU regionalt skiljer sig åt

Distrikt som **inte** betalar ut SDF-bidrag till SF som saknar SDF:

- Dalarna (5)
- Halland (2)
- Norrbotten (0)
- Sörmland (2)
- Västerbotten (2)
- Västmanland (1)
- Västra Götaland (12)
- Östergötland (4)

Siffran inom parentes anger antalet SWE3- och SBSLF-föreningar i RF-SISU-distriktet.

Övriga distrikt har lite olika förutsättningar och process för hur SF eller föreningarna i distriktet kan få del av SDF-bidraget. SF får kontakta det distriktet för vad som gäller. I de flesta fall så betalar RFSISU-distriktet ut pengar direkt till föreningarna, och inte till SF.

Övriga är:

- Blekinge (3)
- Gotland (1)
- Gävleborg (1)
- Jämtland-Härjedalen (1)
- Skåne (10)
- Småland (4)
- Stockholm (28)
- Uppland (6)
- Värmland (5)
- Västernorrland (1)

- Örebro län (3)

Siffran inom parentes anger antalet SWE3- och SBSLF-föreningar i RF-SISU-distriktet.

SWE3 föreningar kopplat till RF-SISU distrikten

SWE3	I RF-SISU-distrikt som inte beviljar medel till annat än distrikt	I RF-SISU-distrikt som beviljar medel till SF eller föreningarna
Antal föreningar	28 (30 %)	63 (70 %)
Antal medlemmar i IdrottOnline	6426 (27 %)	17 439 (73 %)
Licenser (amerikansk fotboll, landhockey och flaggfotboll)	209 (16 %)	1059 (84 %)

Omvärldsbevakning

För att skapa en bredare bild av förutsättningar för distriktsverksamhet inom SWE3 har vi också valt att sammanställa ett par nedslag i forskning och rapporter. Tanken är att ge ett bredare perspektiv på de utmaningar som ideella organisationer har kopplat till att skapa förutsättningar för engagemang och rekrytera & behålla förtroendevalda.

Forskning och rapporter om förutsättningar för ideellt engagemang

Medborgerligt engagemang i Sverige 1992–2019

Redaktörer: Johan von Essen och Lars Svedberg, Ersta Sköndal Bräcke högskola, 2022

Rapporten ger flera argument som kan användas för att motivera en översyn eller avveckling av distriktsnivån i ett specialidrottsförbund – även om rapporten inte studerar distriktsorganisationer specifikt. Den främsta anledningen är det forskningen visar om var engagemang uppstår och hur människor rekryteras till ideellt arbete.

1. Engagemang uppstår nära verksamheten – inte främst i mellanliggande strukturer

Studien visar att människor blir ideellt engagerade genom att de befinner sig på sociala arenor där de möter verksamheten och blir tillfrågade att bidra. Att ha barn i verksamhet, vara del av nätverk och finnas nära den konkreta aktiviteten ökar sannolikheten att engagera sig.

Föreningen, laget och den lokala verksamheten är de naturliga rekryteringsplatserna för ideella ledare. Distriktsstyrelser ligger längre från den dagliga verksamheten och har därför svårare att attrahera och behålla ideellt engagerade.

2. Rekrytering sker genom personliga relationer

Nästan hälften av de ideellt engagerade uppger att de började efter att ha blivit uppmanade eller erbjudna att delta. Rekrytering sker i stor utsträckning genom personliga kontakter och befintliga nätverk.

Ju närmare verksamheten en struktur befinner sig, desto lättare är det att rekrytera. Distriktsnivån saknar ofta den direkta kontakten med medlemmar och ledare som finns i föreningarna.

3. Sociala arenor är avgörande för engagemang

Forskarna pekar på att människor engagerar sig när de exponeras för sociala arenor där ideella organisationer rekryterar.

Matchmiljöer, träningar, föreningsmöten och lokala arrangemang fungerar som sådana arenor. Distriktsorganisationer är ofta administrativa nivåer utan samma naturliga mötesplatser. De som engagerar sig i distriktet är ofta de som redan är engagerade i sin förening. Detta innebär att ytterligare ett styrelserum ska bäras av samma ideella kraft som redan bär minst ett i sitt lokala sammanhang.

4. Föreningslivet behöver sänka trösklarna

Rapporten identifierar att vissa grupper inte engagerar sig därför att de upplever brist på tid, tillit eller resurser. Organisationer kan också själva skapa hinder genom att professionalisera eller formalisera uppdrag för mycket.

Distriktsstyrelser innebär ofta formella styrelseuppdrag, möten, stadgar och administration. För många potentiella ledare är det betydligt lättare att engagera sig som tränare, funktionär eller projektledare nära verksamheten än att ta plats i ytterligare en organisatorisk nivå.

5. Medlemskopplingen försvagas

Forskarna noterar att kopplingen mellan ideellt arbete och traditionellt medlemskap verkar försvagas. Andelen ideellt aktiva som också är medlemmar i organisationen minskade tydligt mellan 2014 och 2019.

Människor vill i högre grad bidra till konkreta aktiviteter och resultat än att engagera sig i

organisatoriska strukturer för deras egen skull. Det talar för att resurser bör läggas närmare verksamheten snarare än i administrativa mellanled.

Volontärbarometern 2025

Volontärbyrån

Volontärbyråns rapport ger ännu starkare argument än den förra om ni vill resonera kring varför en distriktsnivå kan vara svår att bemanna och varför resurser kan behöva flyttas närmare föreningarna.

1. Människor vill göra konkreta insatser – inte sitta i styrelser

Det kanske starkaste fyndet i rapporten är att det finns ett tydligt glapp mellan vad organisationerna behöver och vad människor vill göra.

Över hälften av organisationerna uppger att deras största behov finns inom styrelser och förtroendeuppdrag, samtidigt som volontärerna främst vill göra konkreta och praktiska insatser.

För idrotten innebär det:

- Lagledare, tränare och funktionärer är lättare att rekrytera.
- Distriktsstyrelser och administrativa förtroendeuppdrag är svårare att rekrytera.

Ett organisatoriskt mellanled riskerar därför att få återkommande problem med kompetensförsörjning.

2. Volontärer efterfrågar kortare och mer flexibla uppdrag

Rapporten identifierar en tydlig trend där särskilt yngre vill kunna styra sitt eget engagemang och välja kortare och mer flexibla uppdrag.

En distriktsstyrelse innebär ofta:

- mandatperioder på flera år
- återkommande möten
- formellt ansvar
- administration

Det är nästan motsatsen till de former av engagemang som rapporten visar växer.

3. Engagemang drivs av att göra konkret skillnad

De starkaste drivkrafterna är:

- hjälpa och stödja andra
- göra en konkret insats
- påverka samhället positivt

Samtidigt visar rapporten att människor upplever störst värde när de ser direkta resultat av sitt arbete.

För en idrottsrörelse betyder det att:

- träna ett lag
- arrangera en tävling
- utveckla spelare
- hjälpa en förening

ofta upplevs som mer meningsfullt än att delta i regional administration.

4. Tid är den största bristvaran

54 procent anger att den största utmaningen är att få tiden att räcka till.

Om människor har begränsad tid blir det logiskt att de prioriterar uppdrag där de ser störst effekt av sitt engagemang.

Distriktsnivån konkurrerar då med:

- den egna föreningen
- det egna laget
- det direkta ledarskapet

och riskerar att hamna längst ned i prioriteringen.

5. Organisationer behöver sänka trösklarna

Volontärbyråns rekommendationer är att:

- göra det lätt att delta
- erbjuda tydliga uppdrag
- skapa flexibilitet
- minska beroendet av eldsjälar

Ur det perspektivet kan en distriktsnivå ses som ytterligare en organisatorisk tröskel:

Förening → Distrikt → Förbund

Istället för:

Förening → Förbund

Ett argument kan därför vara att en enklare organisationsstruktur minskar trösklarna för både engagemang och beslutsfattande.

6. Engagemanget finns i verksamheten

Rapporten visar att barn- och ungdomsverksamhet är det område som engagerar flest människor.

För ett specialidrottsförbund är det just där verksamheten finns:

- träningar
- matcher
- cuper
- lokala föreningar

Det är också där rekryteringsbasen för framtida ledare finns.

Argumentet blir att resurser och ledarskap bör finnas så nära denna verksamhet som möjligt.

Motivera ideella - om ledarskap, människors behov och drivkrafter samt Förtroendevald: åtta forskare om möjligheter och utmaningar för förtroendevalda i ideell sektor.

Schoug, Aron (2018) samt Schoug, Aron & Wilhelmson, Lena (2015). Idealistas.

Antologin beskriver ett större skifte i civilsamhället: organisationer har byggts för en tid då människor tog på sig långvariga förtroendeuppdrag, medan dagens engagemang i högre grad är situationsbundet, verksamhetsnära och inriktat på konkreta uppgifter.

Det finns en grundläggande spänning:

Från representation till deltagande

Den traditionella folkrörelsemodellen bygger på representativ demokrati där medlemmar väljer ombud, ombud väljer styrelser och beslut fattas i flera organisatoriska led. Distrikt är ett uttryck för denna logik.

Antologin beskriver samtidigt hur förtroendevaldas legitimitet och roll blir mer komplex när medlemmar i högre grad vill påverka direkt och engagera sig i sakfrågor eller verksamhet snarare än i organisationens formella strukturer.

För ett specialidrottsförbund innebär det att frågan inte bara blir om distrikten fungerar organisatoriskt, utan om de fortfarande motsvarar hur medlemmar vill utöva sitt inflytande. Förtroendeuppdrag blir svårare att bemanna

Schoug och Wilhelmson beskriver hur ideella ledare inte kan ledas genom traditionell hierarki. Människor stannar kvar när de upplever mening, autonomi, gemenskap och möjlighet att påverka. Formella uppdrag som innebär administration, möten och ansvar kräver därför ett tydligt upplevt värde för att attrahera människor.

Volontärbarometern visar samtidigt att organisationers största rekryteringsproblem finns just i styrelse- och förtroendeuppdrag. Tillsammans pekar forskningen mot att det finns en strukturell utmaning i att upprätthålla flera organisatoriska nivåer som alla kräver egna styrelser och förtroendevalda.

Legitimitet skapas genom närhet

Ett återkommande tema i antologin är att förtroendevalda fungerar som länkar mellan organisation och medlemmar. Legitimiteten bygger på relationer, förtroende och upplevd representativitet.

Om medlemmar i första hand identifierar sig med sin förening, sitt lag eller sin lokala verksamhet kan det bli svårt för en regional nivå att upprätthålla samma legitimitet. Då uppstår frågan om distriktet är den naturliga arenan för medlemsinflytande eller om föreningarna och förbundet tillsammans kan fylla den funktionen.

Organisationens struktur måste motiveras

En viktig lärdom från både Schoug och antologin som helhet är att organisatoriska strukturer inte har ett egenvärde. Strukturer behöver motiveras genom att de skapar nytta för verksamheten och för de människor som engagerar sig.

Det leder till en central fråga för ett specialidrottsförbund:

Tillför distriktsnivån ett värde som är tillräckligt stort för att motivera de styrelser, förtroendevalda, möten och administrativa processer som krävs för att upprätthålla den? Om svaret är ja behöver detta värde tydliggöras. Om svaret är nej talar forskningen för att resurser och engagemang bör organiseras närmare den verksamhet där människor upplever mening och vill bidra.

Samlad slutsats från forskning och litteratur om ideellt engagemang

Om man väger samman resultaten från studien om svenskarnas ideella engagemang, Volontärbarometern 2025 samt litteraturen Motivera ideella och Förtroendevald – åtta forskare om möjligheter och utmaningar för förtroendevalda i ideell sektor framträder en tydlig och samstämmig bild. Människor engagerar sig i första hand där de upplever mening, gemenskap, inflytande och konkreta resultat av sina insatser. Engagemang uppstår och utvecklas nära verksamheten, genom personliga relationer, lokala nätverk och sammanhang där individen ser en direkt koppling mellan sitt bidrag och verksamhetens utveckling.

Samtidigt visar forskningen att dagens ideellt engagerade i allt större utsträckning efterfrågar konkreta, verksamhetsnära och flexibla uppdrag. Organisationernas största rekryteringsutmaningar återfinns däremot inom styrelse- och förtroendeuppdrag, där ansvar, administration och formella processer ofta innebär högre trösklar för engagemang. Det finns därmed ett tydligt gap mellan hur människor vill engagera sig och de uppdrag som många organisationer har svårast att bemanna.

För ett specialidrottsförbund innebär detta att organisatoriska mellanled, såsom

distriktsorganisationer, riskerar att bli allt svårare att upprätthålla över tid. Samtidigt finns de starkaste förutsättningarna för rekrytering, delaktighet och långsiktigt engagemang i den verksamhet som ligger närmast medlemmarna – i föreningarna, lagen, tävlingarna och de lokala utvecklingsmiljöerna. Forskningen pekar också på att legitimitet, inflytande och motivation i hög grad bygger på närhet till verksamheten och möjligheten att se effekterna av sitt arbete.

Sammantaget talar forskningen för att resurser, stöd, utveckling, utbildning och beslutsmandat i högre grad bör organiseras nära den idrottsliga verksamheten och föreningarnas behov. Argumentet handlar inte i första hand om att minska organisationen, utan om att skapa strukturer som bättre motsvarar hur människor faktiskt vill och kan engagera sig idag. Frågan blir därmed inte om samordning och stöd ska finnas, utan på vilken nivå och i vilken form de bäst bidrar till engagemang, demokrati och verksamhetsutveckling.

Samtidigt betonar forskningen vikten av en stödjande organisatorisk infrastruktur för att bära upp engagemang över tid. Därför handlar en eventuell förändring inte om att avveckla stödstrukturer, utan om att utforma dem så att de stärker föreningarna, minskar trösklarna för ideellt engagemang och skapar största möjliga värde för verksamheten. Det kanske tydligaste gemensamma resultatet från både forskning och litteratur är att engagemang är som starkast när det är verksamhetsnära, konkret, relationsbaserat och lätt att överblicka. Det utgör ett av de starkaste forskningsbaserade argumenten för att se över rollen för traditionella distriktsorganisationer inom specialidrotten.

Analys och förslag

Organisatorisk analys

Forskning, rapporter, böcker och Riksidrottsförbundets erfarenheter är tydliga. Distriktsnivån i en organisation, oavsett förbundets verksamhet, är den svåraste nivån att skapa goda förutsättningar för. SWE3 och SBSLF har också omfattande egna erfarenheter av att distrikten inte har en självklar roll i förbundens struktur och det saknas kontinuitet och stabilitet över tid i de flesta distrikt.

Syftet med utredningen har varit:

En ny distriktsorganisation ska i första hand:

- Ha ett tydligt syfte att bidra till att vi blev fler unga utövare i idrotterna

En ny distriktsorganisation ska också:

- Vara hållbar sett till de ideella resurser de tar i anspråk
- Vara hållbar ekonomiskt och maximera de bidrag och medel som går att söka regionalt av RF-SISU, regionerna och andra finansiärer som endast finansierar distriktsverksamhet eller verksamhet där flera föreningar inom ett (eller flera) geografiskt/-a område deltar.
- Ha ett tydligt syfte kopplat till SWE3 Strategi 2030 (beslutad), utbildningsstrategi (kommande) och anläggningsstrategi (kommande)

Baserat på rapporten finns inget stöd för att SWE3 skulle ha resurser från centralt håll att bygga upp en distriktsorganisation som uppfyller de satta syftena. Och även om målbilden inte skulle vara så ambitiös som utredningen satt upp, så finns för svaga finansiella incitament regionalt i kombination med få eller inga ideella resurser som vill ta sig an utmaningen. De ideella resurserna som idag finns i distrikten är till stor del personer som utöver sin egen förening också sitter i en distriktstyrelse snarare än att det är personer vars engagemang endast är distriktet.

Målet måste vara att alla delar i vår organisation måste hushålla med våra resurser – dels humankapitalet (ideell och anställd tid) och våra ekonomiska medel (fria medel och bidrag). Vi behöver se till att organisationen är optimerad för sitt uppdrag – att stödja sex idrotters utveckling i enlighet med Strategi 2030. Att samlas geografiskt har allt mer sällan ett syfte idag när digitala verktyg finns att tillgå för möten, utbildningar och utbyten.

Bedömningen är också att distrikten har en lång väg att gå innan de bidrar tydligt till SWE3 2030, kommande utbildningsstrategi och anläggningsstrategi. Vi är helt enkelt för små som förbund för att upprätthålla tre nivåer av styrning baserat på geografi. Det ger en suboptimerad organisation att splittra vårt uppdrag som förbund på fler administrativa enheter.

Vi måste också se till vår totala kapacitet för verksamhetsutveckling kopplad till organisatoriska frågor. Vår bedömning är att som förbund behöver vi prioritera förutsättningarna för Idrottsledningsgrupperna och våga välja bort andra organisatoriska utvecklingsprojekt – som distrikt skulle vara.

Ekonomisk analys

Ur ett ekonomiskt perspektiv behöver värdet av de regionala stöd som en distriktsorganisation kan möjliggöra ställas mot den samlade resurs som krävs för att upprätthålla organisationen.

De stöd som har identifierats inom ramen för utredningen är relativt begränsade och uppgår i de distrikt som lämnat uppgifter till cirka 20 000–50 000 kronor per år. Samtidigt kräver varje distriktsorganisation en styrelse, årsmöten, ekonomisk administration, bidragsansökningar, kontakt med RF-SISU och stöd från Sportkontoret.

Även om en avveckling innebär att SWE3 i vissa delar av landet riskerar att gå miste om regionala RF-SISU-medel är vår bedömning därför att dessa intäkter inte är tillräckligt stora för att i sig motivera den ideella och professionella resurs som krävs för att upprätthålla distrikt enbart i syfte att kunna söka dem. Det är mer ändamålsenligt att koncentrera dessa resurser till förenings- och verksamhetsutveckling och, där regelverken medger det, stödja föreningar eller förbundet centralt i att söka regional finansiering.

Inom ramen för utredningen har kontakt med Svenska Cheerleadingförbundet tagits. De har valt att inte ha distrikt och att förbundet i stället söker de medel som går att söka i en strukturerad process genomförd av kansliet på förbunds nivå. En väg för oss att utforska och sannolikt genomföra.

Samtidigt finns ett betydande eget kapital i flera av de nuvarande distrikten. Vid en avveckling bör utgångspunkten vara att dessa medel även fortsättningsvis kommer föreningarna och idrotternas utveckling till del. Ett alternativ är därför att det egna kapital som frigörs vid avvecklingen samlas i en särskild utvecklingsfond för föreningarna inom SWE3. Fonden kan användas för att finansiera verksamhet och utvecklingsinsatser som ligger i linje med SWE3 Strategi 2030 men som inte kan finansieras genom RF-SISU eller andra externa finansiärer. På så sätt omvandlas kapital som idag är bundet i distriktsorganisationerna till en långsiktig och direkt resurs för föreningarna. Med tydliga kriterier för vilka insatser som kan beviljas stöd kan fonden dessutom komplettera, snarare än ersätta, de externa bidrag som föreningar och SWE3 fortsatt ska söka.

Möjligheten att bygga upp distrikt systematiskt är därmed inte övervägd, vi har helt enkelt inte resurserna i ideella timmar hos förtroendevalda, professionella timmar hos Sportkontoret eller ekonomiska möjligheter. SWE3 står inför många utvecklingsprojekt och vi måste våga prioritera.

Vi står därmed i valet av två vägar:

1. Avveckla distrikten

Distrikten är inte en hållbar organisationsnivå för SWE3 att utveckla, så vi avvecklar helt.

De ideella resurserna som idag tas från verksamhet i föreningarna för att drifva distrikten gör

bättre nytta i föreningarna eller i Idrottsledningsgrupperna. Om de ideella timmarna som idag läggs på distrikten istället läggs på föreningarna och Idrottsledningsgrupperna så bedöms de ge förutsättningar för mer verksamhet för barn och unga.

Vi riskerar då att de ekonomiska medel vi skulle kunna få från delar av RF-SISU-distrikten skulle bli "osökta". I distrikten där vi som SF eller föreningarna inte kan söka medel finns 30% av våra föreningar, men bara 27% av medlemmarna och 16% av licenserna.

Det är helt enkelt för lite "pang för pengarna" att upprätthålla ett organisationsled för 20 – 50 000 kr per distriktsenhet årligen.

Förslag:

För varje nuvarande distrikt görs en avvecklingsplan på max tre år.

Distrikt utgår som led i SWE3 stadgar.

SWE3 centralt stöttar nuvarande distrikt i avvecklingsfasen.

En "fond" där alla distrikts eget kapital samlas skapas för att möjliggöra ungdomssatsningar som är svårfinansierade.

Konsekvensanalys

Om distrikten inte finns behövs en tydlig plan för hur den verksamhet som idag finns övergår till andra organisatoriska enheter inom SWE3.

De verksamheter som är "sportspecifika" övergår till respektive Idrottsledningsgrupp som får sätta sin struktur för förvaltning om verksamheten bedöms som prioriterad. Ett tydligt exempel är distriktscup för U15 i amerikansk fotboll där en förening i varje landsände skulle kunna vara kontakt-förening och bygga upp verksamheten utifrån sin egen förenings struktur (som det redan idag blir eftersom många av distrikten är svaga organisatoriska enheter). Det här är heller inget som idag kan bekostas av medel från RF-SISU så det finns inga ekonomiska konsekvenser att ha hänsyn till.

Medel för de flesta RF-SISU distrikt kan sökas av en eller flera föreningar i distriktet eller av förbundet centralt. Den förening som söker får då Sportkontorets hjälp att nå ut med information om det som ska genomföras - tex en ledarutbildning i Skåne. I varje distrikt får då en genomlysning göras så att medel söks för rätt aktiviteter. Sportkontoret samordnar detta årligen tillsammans med samtliga Idrottsledningsgrupper. Det är inte i alla delar av Sverige som vi har möjlighet att genomföra verksamhet som skulle kunna anses som samverkan i ett distrikt likt rekvisiten för de medel som RF-SISU fördelar.

2. Göra olika

Alternativ "1 Avveckla distrikten" men att RF-SISU finansiering får bestämma vägen, när bara SDF kan ta emot medel så behåller/skapar vi just det distriktet.

Förslag:

Förbundsstyrelsen tar ett beslut om vilka distrikt som ska finnas baserat på RF-SISU-distriktens regelverk.

Stadgarna revideras och ger FS ett tydligt mandat att skapa och avveckla distrikt. Eftersom inte alla distrikt ska finnas så har distrikten ingen rösträtt på SWE3 förbundsmöte.

Konsekvensanalys

Konsekvenserna i alternativ 1 kvarstår eftersom det inte blir lika över landet.

Distrikten som finns behöver stöd i sitt administrativa genomförande - årsmöten, kommunikation ut till föreningarna och ansökan om medel från RF-SISU.

Förbundsstyrelsens beslut

Förbundsstyrelsen beslut i enlighet med alternativ 1, att avveckla distrikten.

SWE3 behöver prioritera sina resurser. Förbundsstyrelsen anser att organisationen får bättre förutsättningar om idrottsledningsgrupperna stärks och distrikten avvecklas.

Referenser

Medborgerligt engagemang i Sverige 1992–2019, Redaktörer: Johan von Essen och Lars Svedberg, Ersta Sköndal Bräcke högskola, 2022

Volontärbarometern 2025, Volontärbyrå

Motivera ideella - om ledarskap, människors behov och drivkrafter , Schoug, Aron (2018) Idealistas.

Förtroendevald: åtta forskare om möjligheter och utmaningar för förtroendevalda i ideell sektor. Schoug, Aron & Wilhelmson, Lena (2015). Idealistas.

Bilagor

Enkäten

- Distrikten skulle kunna bidra till att vi blir fler unga utövare på följande sätt...,
- Hur mycket tid tar distriktet i anspråk för hela styrelsen? Höfta. Det finns ingen vetenskaplig bild. Ange per termin (vår och höst).
- Vad lägger ni er tid på i distriktet? Beskriv så tydligt ni kan (styrelsemöten, möten med RF-SISU, aktiviteter och i så fall vilka, utbildningar och i så fall vilka etc).
- Hur ser du på distriktens bidrag idag i att bidra till SWE3 2030?
- Hur skulle distrikten kunna fylla en tydligare roll i SWE3 utbildningsverksamhet (strategin finns ju inte än)? Vad görs idag?
- Hur skulle distrikten kunna fylla en tydlig roll i SWE3 gemensamma anläggningsstrategi (när den kommer)?
- Varifrån kommer ert distrikts finansiering? Och hur mycket pengar får ni från respektive intäktskälla?
- Övriga medskick?

Förbundsmötesbeslut

Motion 6: Utred distriktens geografiska gränser och uppdrag

SWE3 Stockholm

Motionären föreslår:

- att SWE3 initierar en distriktsutredning som särskilt tittar på geografiska gränsdragningar och distriktens uppdrag i samverkan med distrikten

Förbundsstyrelsen föreslår förbundsmötet att:

- att bifalla motionen

Förbundsstyrelsen ser att denna utredning ska starta ganska direkt efter förbundsmötet och vill trycka på vikten av att representanter från både SWE3:s och SBLSF:s nuvarande specialidrottsdistriktsförbunden deltar i arbetet.

Arbetet med utredning ska ledas från förbundsstyrelsen eller sportkontoret

Resultatet av utredningen ska presenteras för medlemmarna och eventuella förslag till stadgeändringar ska föreslås till det ordinarie Förbundsmötet 2028

Förbundsstyrelsens utlåtande

Förbundsstyrelsen tackar SWE3 Stockholm för motionen och föreslår Förbundsmötet att bifalla motionen.

Förbundsstyrelsen ser att frågan om specialidrottsdistriktsförbundens uppdrag genom åren har diskuterats utan att landa i ett specificerat uppdrag för distrikten. Förbundsstyrelsen ser också att SWE3:s specialidrottsdistriktsförbund genom åren har fungerat olika bra där vissa helt saknar styrelse och andra fungerar bättre organisatoriskt. I samband med samgåendet med SBLSF anser förbundsstyrelsen att det nu är lämpligt att titta på distriktens uppdrag och geografiska indelning. SBLSF har som motionären påpekar en distriktsindelning med andra geografiska gränsdragningar än SWE3.

Motion 6: Utred distriktets geografiska gränser och uppdrag

Avsändare: SWE3 Stockholm

Idag är distriktens uppdrag otydligt vilket leder till en ineffektiv organisation. Vi tror att distrikten skulle kunna axla sitt ansvar gentemot målbilderna i SWE3 2030 mer effektivt med ett tydligt uppdrag från förbundsmötet och medlemsföreningarna.

Distriktens geografiska indelning är inte heller ändamålsenlig för de verksamma föreningar som idag finns i SWE3. Vi kan också se att SBSLF:s distrikt har en annan geografisk indelning. Vi behöver lyfta blicken och se både på dagens nuläge och ett önskat framtida läge och därefter dra de geografiska linjerna.

När utredningen görs ska det särskilt beaktas:

- Distriktens möjligheter för finansiering
- Distriktens uppdrag att stärka ungdomsidrotten
- Distriktens möjlighet att leverera på ett tydligt definierat uppdrag (skilt från föreningar och förbundets uppdrag)

Vi yrkar

att SWE3 initierar en distriktsutredning som särskilt tittar på geografiska gränsdragningar och distriktens uppdrag i samverkan med distrikten.